

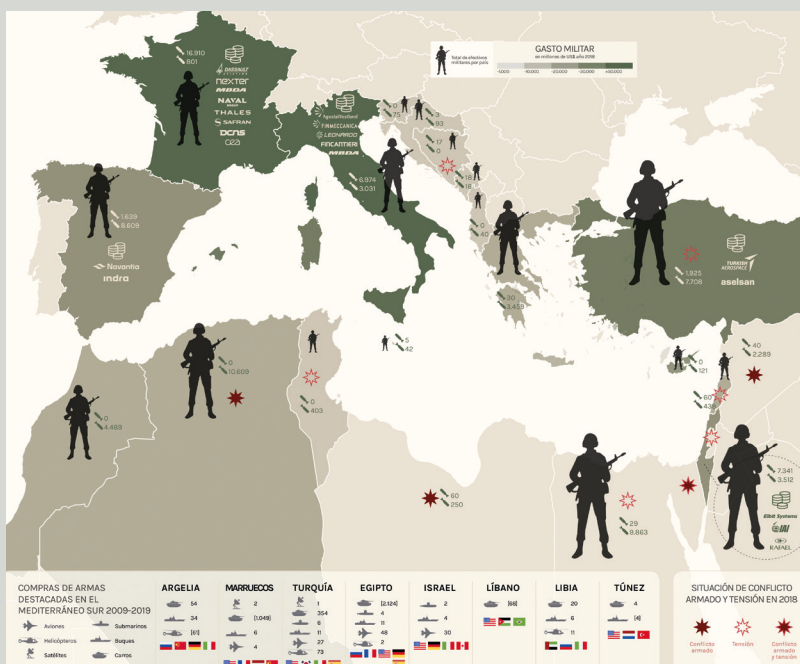
El Mediterrani, una dècada de polítiques militaristes

Armes i militarització del Mediterrani Sud

Autoria: Jordi Calvo Rufanges · Gemma Amorós

La Mediterrània és una regió en conflicte altament militaritzada, amb complexes situacions de seguretat, en la qual Europa ha optat per augmentar les seves capacitats de control i vigilància de caràcter militar a la zona, aprofundint en una narrativa securitzadora, en la qual es trasllada la responsabilitat del control dels moviments forçats de persones als principals països del Mediterrani Sud (Algèria, Marroc, Turquia, Egipte i Israel) que armen i militaritzen les seves fronteres atiat i esperonats per les principals potències exportadores d'armament del Mediterrani: França, Espanya, Israel i Itàlia, a les quals a l'última dècada s'hi ha sumat Turquia. De tal manera que es mostra que mantenen elevats i creixents nivells de militarització.

ÍNDEX

1. Introducció _____ 2
2. La militarització del Mediterrani: despesa militar i efectius militars ____ 2
3. El Mediterrani, un dinàmic sector de producció i transferència d'armes _____ 4
4. Les noves armes del Mediterrani Sud _____ 7
5. Conclusions ____ 18

1. INTRODUCCIÓ

La Mediterrània és una de les regions amb indicadors més alarmants relacionats amb els conflictes armats, la violència i les vulneracions de drets humans. Segons dades d'ACNUR moren cada dia 6 migrants al mar intentant arribar a territori europeu. Només la guerra de Síria comptabilitza 380 mil morts directament relacionades amb el conflicte. Segons càlculs de l'Observatori Sirià de Drets Humans, a les quals cal sumar les víctimes dels conflictes d'Algèria, Líbia, el Sinaí a Egipte, Israel-Palestina o les de Turquia relacionades amb el conflicte kurd i els milions de persones refugiades en situacions d'extrema vulnerabilitat.

En aquest context, ens preguntem sobre l'evolució d'alguns dels indicadors sobre seguretat i defensa que poden ajudar-nos a entendre de quina manera els països de les diverses parts del Mediterrani han gestionat la seguretat a la regió. De tal manera que hem comparat la despesa militar, els efectius militars i les transferències d'armes en l'última dècada amb dades disponibles 2008-2018/19 de SIPRI, ENAAT i Military Balance. Finalment, pararem especial atenció a la renovació d'armament realitzada pels principals països compradors d'armes, situats a la conca Sud i Est de la regió, que en aquesta investigació ha estat denominada Mediterrani Sud, en confrontació al Mediterrani Nord en el qual s'inclouen tan sols els països europeus.

2. LA MILITARITZACIÓ DEL MEDITERRANI: DESPESA MILITAR I EFECTIUS MILITARS

La despesa militar dels països que conformen la regió del Mediterrani ha superat els 170 mil milions de dòlars el 2018, acumulant prop del 9,7% de la despesa militar mundial, en una regió que suposa el 6,8% de la població mundial. Segons les dades SIPRI amb valors constants de 2017, la despesa militar del Mediterrani ha augmentat un 2% l'última dècada. Els països europeus han vist disminuïdes les seves partides destinades a qüestions militars un 7%, una mostra de la crisi econòmica que va iniciar-se el 2008 i va suposar retallades també en alguns pressupostos militars, especialment el de Grècia (un 46% de reducció) i fins i tot el d'Itàlia, que continua sent un 14% menor als seus valors precrisi. Tanmateix, els països de la conca Sud i Est del Mediterrani van augmentar considerablement la seva despesa militar, un 31%, impulsats per Algèria i Turquia, amb augments del 85% i 65% respectivament, així com per pressupostos lògicament més modestos però amb considerables increments com Tunísia (89%) i el Líban (50%). D'altra banda, països amb elevats pressupostos militars però amb una variació mínima al voltant del 5% entre l'inici i el final del període són Espanya i Israel. Al gràfic 1 poden identificar-se els països que mitjançant la despesa militar dediquen més recursos a la seva militarització.

Un segon indicador del nivell de militarització és el nombre d'efectius de les forces armades. L'anuari *Military Balance* ofereix dades actualitzades de les Forces Armades en actiu, els reservistes i els cossos paramilitars. En un primer moment s'explora a la taula 1 l'evolució de les forces armades mesurant els seus efectius en actiu. La primera dada que mostra la tendència global és una reducció en el nombre de militars d'un 25% dels que estan en actiu i d'un 15% de forces paramilitars. De manera conjunta

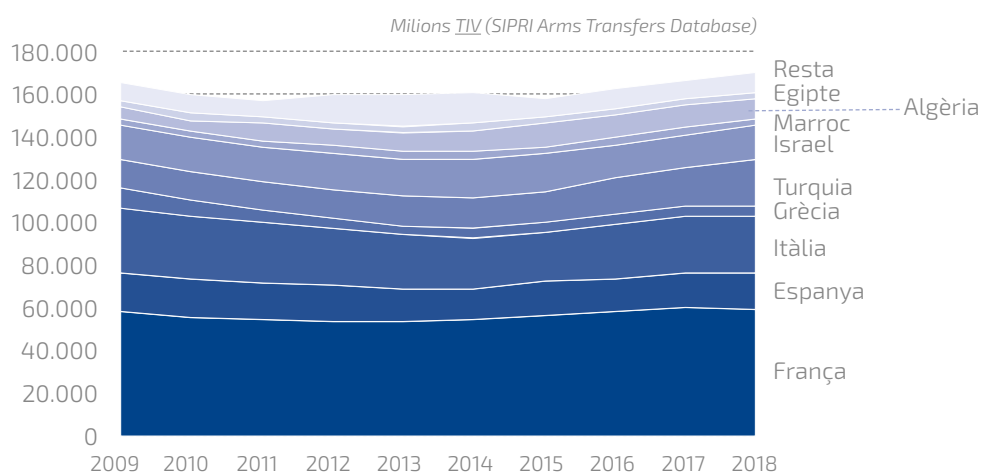
Ens preguntem sobre l'evolució de diversos dels indicadors sobre seguretat i defensa que poden ajudar-nos a entendre de quina manera els països de les diverses parts del Mediterrani han gestionat la seguretat a la regió. De tal manera que hem comparat la despesa militar, els efectius militars i les transferències d'armes en l'última dècada

La despesa militar dels països que conformen la regió del Mediterrani ha superat els 170 mil milions de dòlars el 2018, acumulant prop del 9,7% de la despesa militar mundial

s'ha produït a la regió una disminució dels efectius militars disponibles del 21%. Tenint en compte el pes relatiu dels efectius militars a la població de cada país, s'observa que, sumant les tres variables, el país més militaritzat és Israel (75,2‰), seguit de Xipre (52,7‰) i Grècia (34,1‰). Els 4 gegants del Mediterrani Sud tenen un indicador superior al 10‰ de la mitjana del Mediterrani de persones militars o militaritzables (incloent-hi reservistes i cossos paramilitars): Egipte 12,9‰, Algèria 11‰, Marroc 11,4‰ i Turquia 10,9‰.

Tenint en compte el pes relatiu dels efectius militars a la població de cada país, s'observa que, sumant les tres variables, el país més militaritzat és Israel (75,2‰), seguit de Xipre (52,7‰) i Grècia (34,1‰)

Gràfic 1. Evolució de la Despesa Militar al Mediterrani 2009-2018

Font: Elaboració pròpia a partir de SIPRI Military Expenditure Database

Taula 1. Evolució d'efectius militars al Mediterrani 2009 i 2019

Milers

	2009			2019		
	Forces Armades	Reservistes	Paramilitars	Forces Armades	Reservistes	Paramilitars
Espanya	149,4	319	73,6	120	15	76
França	250	70	103	204	36	103
Itàlia	186	42	250	171	18	176
Grècia	157	238	4	142	221	4
Síria	293	314	108			
Líban	56	0	20	60	0	20
Israel	177	565	8	170	465	8
Marroc	196	150	50	196	150	50
Algèria	147	150	187	130	150	187
Egipte	469	479	397	439	479	397
Resta de països	178	125,2	87,25	96	70	27
Total Mediterrani	2.769,4	2.831,2	1.389,85	2.083	1.983	1.205

Font: Elaboració pròpia a partir de Military Balance 2010 i 2020

Mentre els grans països europeus del Mediterrani, Itàlia, França i Espanya, han seguit models similars de reducció dràstica dels seus reservistes, han mantingut unes forces paramilitars de gran rellevància que, en el cas d'Espanya, ha augmentat fins i tot un 3% del personal de la Guàrdia Civil. Continuant amb Europa, el cas de Grècia requereix d'una menció especial, donat que és el país europeu de certa rellevància amb una menor reducció de les seves forces militars (un 10%), qui juntament amb Xipre (escenari d'un conflicte armat no resolt), mantenen uns dels nivells més elevats de militarització per càpita d'Europa. Altres casos que requereixen atenció per la seva rellevància geopolítica a la regió i per ser escenari de conflictes i tensions són Turquia, Israel, Marroc, Algèria i Egipte. D'aquests cinc països, només Turquia ha reduït el nombre global d'efectius militaritzats al mateix ritme que la regió, amb l'excepció que la reducció prové de la retallada de 132 mil militars (un 31%), tot i que hagi augmentat un 54% les seves forces paramilitars. Cal destacar que l'explicació d'aquest fenomen probablement prové d'una purga de l'exèrcit després del cop d'estat fallit contra el règim d'Erdogan i de l'augment dels efectius destinats al control fronterer i la gestió dels milions de refugiats que fugen de la guerra de Síria. D'altra banda, Israel, tot i reduir el seu nombre de reservistes un 18%, manté el número més alt de militars a la reserva del Mediterrani en competència amb Egipte, amb prop de 500 mil reservistes, i disposa pràcticament del mateix exèrcit el 2019 que el 2009, sens dubte, arrossegat per la perpetuació del conflicte armat amb Palestina i l'obstinació amb la cerca d'una sortida militar al mateix. Pel que fa al Marroc, Algèria i Egipte, els tres mantenen nivells de militarització similars amb algunes petites reduccions dels seus exèrcits regulars, però mantenen reservistes i cossos paramilitars, la qual cosa reflecteix tant un nivell de militarització social elevat, com l'opció de mantenir cossos paramilitars utilitzats habitualment per a les crisis migratòries i el tancament de fronteres.

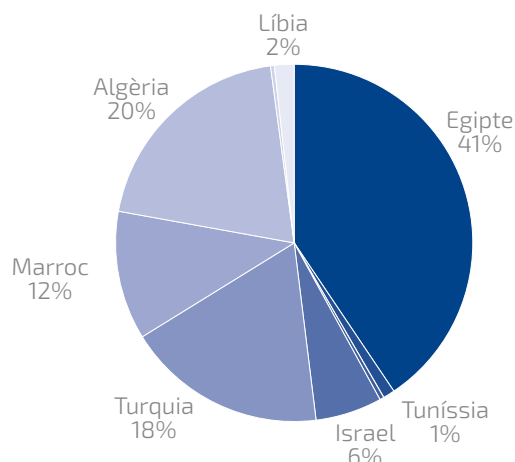
3. EL MEDITERRANI, UN DINÀMIC SECTOR DE PRODUCCIÓ I TRANSFERÈNCIA D'ARMES

El següent pas en l'anàlisi dels principals indicadors de la militarització del Mediterrani és el relacionat amb les importacions i exportacions d'armes. La limitada informació existent al respecte mostra les exportacions realitzades pels Estats membre de la UE, al seu informe anual realitzat sobre la matèria, el qual té l'excepció de les (rellevants) dades del Regne Unit i Alemanya, que ometen aquesta informació. Tot i les limitacions que pugui suposar l'absència d'informació d'exportacions realitzades per part dels dos principals exportadors d'armament europeus, les dades existents són útils per a identificar els principals països destinataris d'armament europeu al Mediterrani. Al gràfic 2 s'observa que els principals destins de les exportacions d'armament des de la UE a països del Mediterrani el 2009-2018 són Egipte, Marroc, Algèria i Turquia. Apareix també com a important receptor d'armes europees, tot i que en menor mesura, Israel. En aquesta visió global de les exportacions europees al Mediterrani resulta útil observar la seva divisió en categories d'armament. El resultat mostra que les principals transferències europees a la regió són avions i vaixells militars, amb més de la meitat del total (52%), a continuació, apareixen els vehicles militars en els quals s'inclouen els tancs i blindats; o els explosius, armes de foc, munició i armes petites lleugeres de tot tipus que en conjunt suposen el 22% del total.

Israel, tot i reduir el seu nombre de reservistes un 18%, manté el número més alt de militars a la reserva del Mediterrani en competència amb Egipte, amb prop de 500 mil reservistes, i disposa pràcticament del mateix exèrcit el 2019 que el 2009, arrossegat per la perpetuació del conflicte armat amb Palestina i l'obstinació amb la recerca d'una sortida militar al mateix

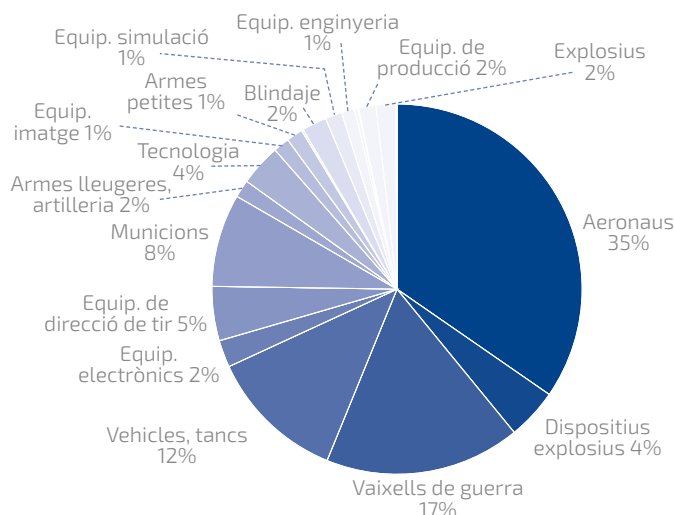
En aquesta visió global de les exportacions europees al Mediterrani resulta útil observar la seva divisió en categories d'armament. El resultat mostra que les principals transferències europees a la regió són avions i vaixells militars, amb més de la meitat del total (52%)

Gràfic 2. Exportacions d'armament des de la UE a països del Mediterrani 2009-2018

Font: Elaboració pròpia a partir d'ENAAAT European Arms Exports Database

Gràfic 3. Principals exportacions d'armes per categories de la UE al Mediterrani

Font: Elaboració pròpia a partir d'ENAAAT European Arms Exports Database

L'anàlisi de transferències d'armes ha de ser complementat amb la informació que mostren les exportacions d'armes de les estadístiques amb major fiabilitat del SIPRI, que inclou informació de tots els països del món sense excepció, tot i que no incloguin més que les armes convencionals i amb un càlcul propi del valor de les seves transferències. Així, en relació amb aquells països que són els principals protagonistes des d'un punt de vista de transferències d'armes, trobem que els cinc grans exportadors del Mediterrani són França, Espanya, Israel, Itàlia i Turquia, acaparant el 2019 el 99,5%, de la mateixa manera que succeeix amb la despesa militar. Exportacions que han suposat el 16,8% del total mundial i han augmentat un 9,8% en l'última dècada a la regió. Destaca entre els cinc països exportadors d'armament l'increment de Turquia, que ha augmentat en un 478% les seves exportacions, mostrant una clara tendència

Els cinc grans exportadors del Mediterrani són França, Espanya, Israel, Itàlia i Turquia, acaparant el 2019 el 99,5%. Exportacions que han suposat el 16,8% del total mundial i han augmentat un 9,8% a l'última dècada a la regió

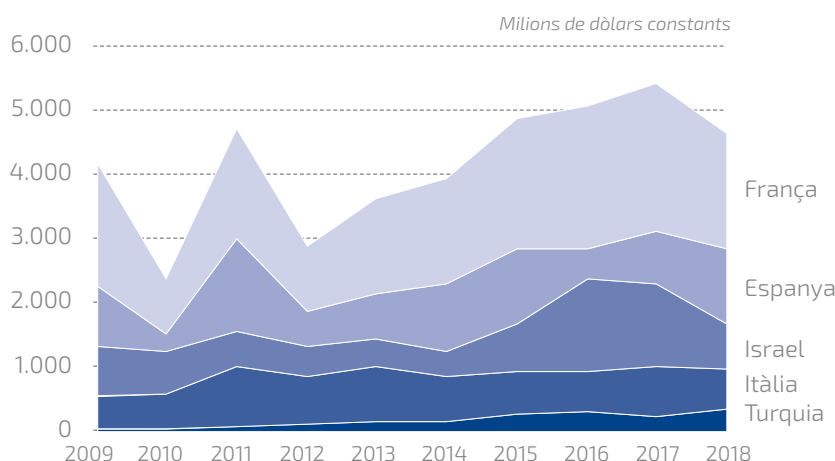
a l'alça reduint distàncies amb les principals potències exportadores d'armes de la regió, entre les quals es manté el lideratge de França, tot i haver reduït un 10% les seves exportacions totals, i on durant els últims anys, Espanya i Israel ocupen alternativament la segona posició, tot i que es diferenciïn per mostrar tendències divergents, mentre Espanya augmenta un 25% les seves xifres, Israel les redueix un 7%.

D'altra banda, les importacions d'armes convencionals al Mediterrani han augmentat un 37%. Els països que encapçalen la llista d'importadors d'armament convencional al Mediterrani són, en ordre d'importància, Algèria, Egipte, Turquia, Marroc i Israel, acumulant el 74% del total del període 2009-2018.

En darrer lloc, cal analitzar les empreses d'armes que han sigut les protagonistes d'aquesta militarització del Mediterrani. Per a això, s'han extret les empreses del Mediterrani que apareixen al rànquing anual del SIPRI en el qual es troben les 100 primeres empreses d'armament del món entre 2009 i 2018. La primera dada rellevant és que totes elles suposen un 11% del total mundial en el període d'estudi. Les empreses amb major rellevància del Mediterrani, tenint en compte la seva evolució i permanència al rànquing, són les franceses Thales, DCNS, CEA i Nexter, les transeuropees MBDA i Airbus Defence and Space, les italianes Leonardo Finmeccanica, Selex i Fincantieri, a les quals cal afegir els gegants de l'armament israelians: IAI, Rafael i Elbit, així com les espanyoles Navantia i Indra i les turques, en expansió, Aselsan i Turkish Aerospace Industries.

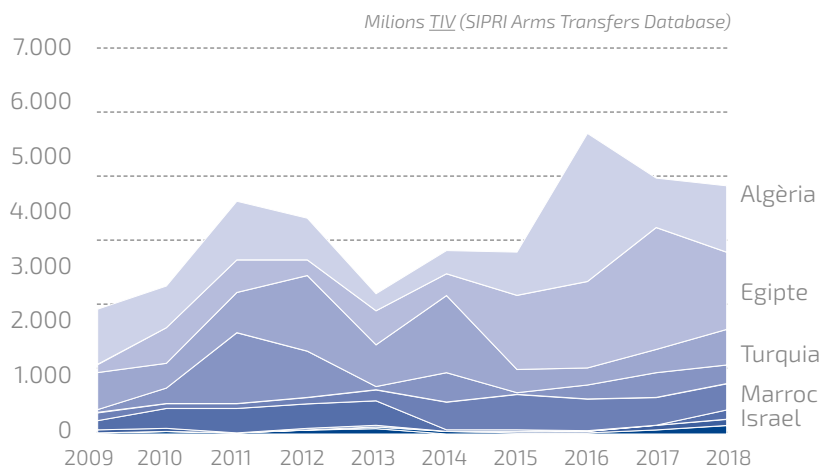
Les empreses amb major rellevància del Mediterrani són les franceses Thales, DCNS, CEA i Nexter, les transeuropees MBDA i Airbus Defence and Space, les italianes Leonardo Finmeccanica, Selex i Fincantieri, a les quals cal afegir els gegants de l'armament israelians: IAI, Rafael i Elbit, així com les espanyoles Navantia i Indra i les turques, en expansió, Aselsan i Turkish Aerospace Industries

Gràfic 4. Evolució de les exportacions d'armes de països del Mediterrani 2009-2018

Font: Elaboració pròpia a partir de SIPRI Arms Transfers Database

Gràfic 5. Importacions d'armes de països del Mediterrani Sud 2009-2018

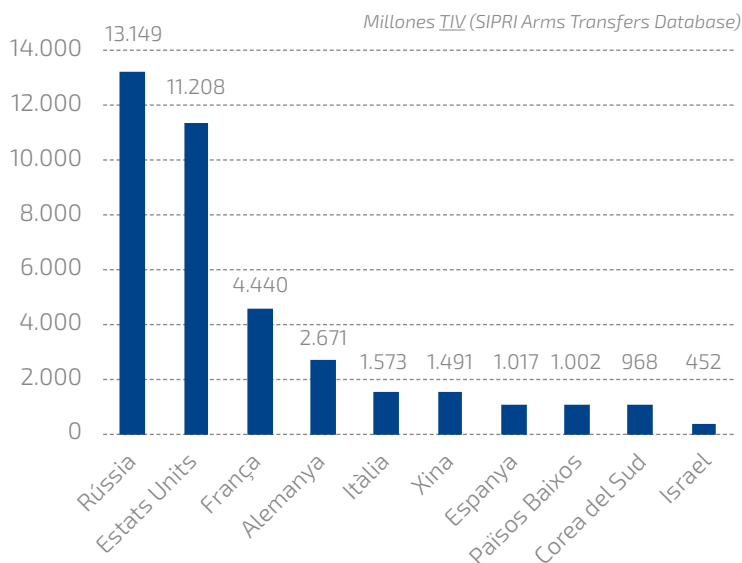
Font: Elaboració pròpia a partir de SIPRI Arms Transfers Database

4. LES NOVES ARMES DEL MEDITERRANI SUD

En aquest apartat utilitzem dades del Military Balance dels anys 2009 i 2019, amb l'objectiu de recopilar la informació dels arsenals militars de tots els països del Mediterrani. L'estudi reflecteix els canvis en l'arsenal que suposen un increment de material. Respecte a l'anàlisi d'importacions, ens hem centrat en les exportacions realitzades pels països de la Unió Europea amb els del Mediterrani Sud. Tanmateix, cal fer una menció prèvia a les principals potències exportadores d'armes a la regió mediterrània i, en concret, al Mediterrani Sud. El gràfic 6 mostra amb claredat que els majors volums de transferències d'armes als països de la conca sud i est del Mediterrani han sigut entre 2009 i 2018 els de Rússia a Algèria i Egipte, els Estats Units a Turquia, el Marroc, Israel i Egipte; França a Egipte i el Marroc, Alemanya a Israel, Algèria i Egipte, i la Xina a Algèria. En qualsevol cas, tal com es pot observar al gràfic 7, Rússia, els EEUU i la UE es reparteixen la major part del pressupost per la compra d'armes dels països del Mediterrani Sud.

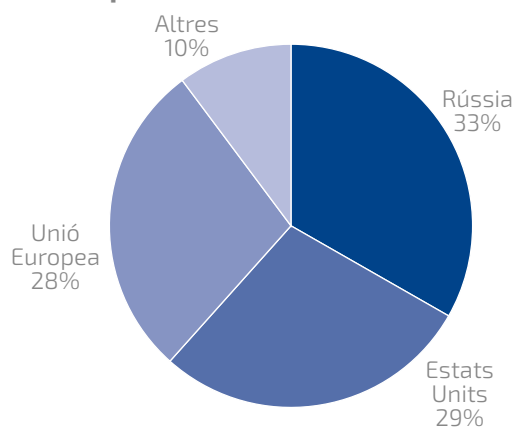
Rússia, EEUU i la UE es reparteixen la major part del pressupost per la compra d'armes dels països del Mediterrani Sud

Gràfic 6: Principals exportadors d'armes al Mediterrani Sud 2009-2018

Font: Elaboració pròpia a partir de SIPRI Arms Transfers

Gráfico 7. Exportadores de armamento al Mediterráneo Sur

Font: Elaboració pròpia a partir de SIPRI Arms Transfers Database

A continuació, analitzarem categoria per categoria, destacant les exportacions realitzades pels països de la Unió Europea a països del Mediterrani Sud, per constatar i evidenciar el paper d'Europa en la perpetuació dels conflictes en aquesta regió amb qui compartim el Mediterrani.

Cal tenir en compte prèviament la gran opacitat existent amb tot allò relacionat amb l'àmbit militar: els governs no sempre fan públiques les dades reals del seu arsenal militar. Partint d'aquesta premissa juntament amb els conflictes i les crisis humanitàries que estan succeint els últims anys, no és d'estranyar que les dades de què disposem no s'ajustin a la realitat, ja sigui perquè no estan disponibles o per la mencionada opacitat.

D'altra banda, apareixen ambigüitats importants a l'hora d'analitzar els armaments, relacionades amb la catalogació variable, sobretot respecte als vehicles –carros de combat, avions, helicòpters i vaixells–, donat que

El paper d'Europa en la perpetuació dels conflictes en aquesta regió amb qui compartim el Mediterrani

es disposa de categories àmplies com "entrenament" o "utilitari", que dins seu poden englobar usos molt diversos, des de combat a transport, passant per l'ús patruller, d'intel·ligència o de rescat, així com la mateixa categoria "transport", que també en alguns casos conté models de naus que podrien servir per a altres usos. Per posar només un exemple, donat que no és el propòsit documentar els casos sinó evidenciar la bretxa, l'helicòpter lleuger A109K comprat el 2010-2011 per Algèria a Itàlia, al SIPRI apareix com a utilitzat amb finalitats frontereres i policials, i en canvi, al Military Balance el reporten com a helicòpter de transport. Aquest exemple ens duu a reflexionar sobre quin és l'ús final que es dóna a la flota de vehicles que tenen usos diversificats, sent conscients que la informació amb la qual estem treballant té biaixos.

Dins del grup de països que conformen el Mediterrani Sud, hem d'assumir que les dades de Líbia, Síria i els territoris ocupats de Palestina no són significatives simplement perquè no existeixen i perquè les poques dades que s'obtenen solen ser estimacions. És per això que hem d'utilitzar les dades d'aquests tres països amb precaució. Respecte a la resta de països: el Marroc, Tunísia, Egipte, Turquia, Israel, el Líban i Algèria analitzarem com ha evolucionat el seu arsenal militar reportat, prestant especial atenció als casos d'Algèria, Egipte i el Marroc que, tot i la tendència general regional de disminució, reporten importants increments en alguns armaments.

A continuació, a partir de la taula 2 analitzem per tipus d'armament la militarització del Mediterrani Sud per adquisicions d'armament realitzades en l'última dècada, per identificar de quina manera s'han armat els països de la conca sud i est del Mediterrani per fer front als diversos conflictes i tensions que en ells s'han produït durant tot el període, per determinar si aquesta militarització ha seguit paràmetres tradicionals de militarització o si, en canvi, tal com les dades estudiades fins al moment semblen mostrar, es tracta d'una militarització enfocada a frenar els fluxos migratoris que són conseqüència no només de les guerres del Mediterrani, Àfrica o Orient Mitjà, sinó de la pobresa, inestabilitat política, repressió o fins i tot, dels efectes de les crisis climàtiques d'aquestes regions.

Algèria, Egipte i Marroc que, tot i la tendència general regional de disminució, reporten importants increments en alguns armaments

Taula 2. Principals adquisicions d'armament al Mediterrani Sud 2009-2019

	CATEGORIA	MATERIAL	COMPRATS	MODEL	VENEDOR	ANY ENTREGA	
Algèria	Carros	Blindats	54	APC, Fuchs-2	Alemanya	2013-2014	
	Vaixells	Guerra	2	MEKO-A200	Alemanya	2016	
		Patrullers i guardacostes		31	FPB-98	França	2008-2018
			Amfibis	1	BDSL	Itàlia	2014
	Helicòpters	Combat		4	Super Lynx-300	Regne Unit	2010-2012
				6	Super Lynx-100	Regne Unit	2015-2016
		Intelligència, patrulla i rescat	[15]	A-109K	Itàlia	2010-2011	
			[14]	AW139	Itàlia	2013-2015	
			[8]	W-3 Sokol	Polònia	2014	
		Suport	[8]	AW119 Koala	Itàlia	2013	
		6	EH-101-400	Regne Unit	2010-2011		
Marroc	Satèl·lits	Intelligència, vigilància i reconeixement	2	Helios-2	França	2017-2018	
	Carros	Combat	90	IFV (no especificat)	Bèlgica	2009	
		Blindats	[20]	AIFV, APC	Bèlgica	2009	
			[13]	M-113	Bèlgica	2009	
			926	APC, Fuchs-2	Alemanya	2015-2025	
	Vaixells	Guerra	1	SIGMA-105	Països Baixos	2012	
			2	SIGMA-90	Països Baixos	2011-2012	
		1	FREMM	França	2014		
		Amfibis	1	LCT 50m	França	2016	
		Patrullers i guardacostes	1	OPV-70	França	2011	
Avions	Suport	4	C-27J Spartan	Itàlia	2011-2012		
Turquia	Satèl·lits	Intelligència, vigilància i reconeixement	1	Göktürk-1	Itàlia	2016	
	Carros	Combat	[298]	Leopard 2A4	Alemanya	2006-2010	
			56	Leopard 2A4	Alemanya	2010-2014	
	Submarins		6	Type-214	Alemanya	2019-2024	
	Vaixells	Patrullers i guardacostes	1	BPE	Espanya	2021	
			4	Comandant	Itàlia	2012	
			6	Kiliç	Alemanya	2005-2010	
	Avions	Combat	6	CN-235MP	Espanya	2013-2014	
		Intelligència, patrulla i rescat	6	ATR-72MP	Itàlia	2019-2020	
			3	CN-235MP	Espanya	2013	
Suport		2	ATR-72	Itàlia	2013		
Helicòpters	Combat	10	A400M Atlas	Espanya	2014-2019		
		68	A-129C Mangusta	Itàlia	2014-2018		
	Intelligència, patrulla i rescat	5	Bell-412	Itàlia	2008		

	CATEGORIA	MATERIAL	COMPRATS	MODEL	VENEDOR	ANY ENTREGA
Egipte	Carros	Combat	[237]	AIFV	Països Baixos	2006-2008
		Blindats	[18]	Sherpa	França	2012
			[2]	MT-LB	Bulgària	2014
			[173]	Sherpa	França	2013-2014
			1280	APC, Fahd	Alemanya	1986-2015
			60	APV, Terrier LAU	Alemanya	2002-2013
	Submarins		4	Type-209/1400	Alemanya	2016-2021
	Vaixells	Guerra	4	Gowind-2500	França	2017
			1	FREMM	França	2015
			2	MEKO-A200	Alemanya	¿?
			2	EDAR	França	2016
	Avions	Amfibis	2	Mistral	França	2016
		Combat	24	Rafale	França	2015-2018
	Helicòpters	Suport	24	C-295	Espanya	2011-2016
Intelligència, patrulla i rescat		2	AW139	Itàlia	2012	
Israel	Submarins		2	Dolphin/Type-800	Alemanya	2014-2015
	Vaixells	Guerra	4	MEKO PC-IN,	Alemanya	2019/2022
	Avions	Suport	30	M-346 Master	Itàlia	2014-2016
Líban	Carros	Combat	22	IFV (no especificado)	Bèlgica	2009-2010
			9	Sherpa, APV	França	2013
			25	LMV, APV	Itàlia	2016-2017
		Blindats	8	VAB-VTT	França	2011
	[4]		VAB-VTT	Itàlia	2013	
Líbia	Carros	Blindats	20	Puma	Itàlia	2013
	Vaixells	Patrullers i guardacostes	6	Bigliani	Itàlia	2009-2010
	Helicòpters	Intelligència, patrulla i rescat	10	A-109K	Itàlia	2006-2010
		Utilitari	1	AW139	Itàlia	2011
Tunísia	Carros	Blindats	4	Bastion APC	França	2016
	Vaixells	Patrullers i guardacostes	[4]	OPV-1400	Països Baixos	2018

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Military Balance 2010 i 2020, i del SIPRI

Nota: [X] Dades estimades

a) Satèl·lits

Hi ha hagut compres de satèl·lits d'intel·ligència, vigilància i reconeixement per part d'Egipte (1), el Marroc (2), Israel (6) i Turquia (2), més tres satèl·lits de comunicació per part d'Israel. Destaca que França ha sigut proveïdora dels dos satèl·lits del Marroc i Itàlia va vendre'n un a Turquia, els tres d'intel·ligència, vigilància i reconeixement –ISR¹–.

b) Carros de combat i altres blindats

Tal com es pot observar a la taula, hem distingit entre vehicles dissenyats específicament per al combat: tanc principal de combat –MBT²–, tanc de reconeixement i combat –RECCE–, vehicle de combat d'infanteria –IFV–, carro d'assalt –ASLT–, carro lleuger –LT TK–; i la resta, que comprenen des de carros específicament de transport a d'altres més versàtils amb capacitats que els fan adaptables a diferents missions, entre elles les d'intel·ligència, vigilància i reconeixement: transport blindat de personal –APC–, vehicle d'assalt amfibi –AAV–, vehicle amb capacitat de resposta a situació nuclear, biològica i química –NBC– i vehicle blindat utilitari –AUV–.

L'anàlisi d'aquest armament mostra increments significatius en les dues subcategories tant en el cas d'Algèria –que el 2019 disposa de 735 vehicles més que el 2009– com en el del Marroc, que suma 630 vehicles en aquest període, i concretament, en la categoria de blindats no de combat també trobem increments en l'arsenal de Turquia, el Líban i, sobretot, de Tunísia, que incrementa en un 69% el seu dipòsit de blindats. També és destacable la compra de Turquia de 354 carros de combat *Leopard-2A4* de segona mà a Alemanya, tot i que les dades de 2019 constaten una disminució de l'arsenal de carros de combat respecte al 2009. Així mateix, es reflecteix a Turquia un increment de més de 2.400 blindats no de combat, passant a tenir més de 6.600, i que inclouen almenys 1.560 vehicles de patrulla qualificats com a PPV,³ podent ser molts més els que s'utilitzin per a tal finalitat. Aquestes dades podrien ser representatives de l'interès creixent de Turquia per mantenir patrulles de control fronterer a tota la seva regió, i especialment a Síria. En aquest mateix sentit, es podria entendre la compra de blindats *Fuchs-2* per part del Marroc, vehicles versàtils que compleixen diverses funcions, entre elles transport, instal·lació d'explosius i guerra electrònica.

Durant aquests 10 anys, ha sigut una tendència en diversos països la modernització de vehicles de la flota mitjançant la compra de motors dièsel: Israel presenta el cas més important de renovació de motors, amb la compra de 790 unitats durant el període 2002–2017, seguit de Turquia, que compra 240 unitats entre els anys 2004–2018. En ambdós casos el país proveïdor és el mateix, Alemanya. No cal obviar els quatre motors dièsel venuts per Suècia a Tunísia per als seus vehicles patrullers *PPV Bastion*.

c) Míssils antitanc i antiinfraestructura/artilleria

En aquest apartat s'inclouen els míssils de foc directe, és a dir, els que pretenen impactar un objectiu que és visible en el moment en què es llancen, i l'artilleria, que es considera de foc indirecte perquè l'objectiu no ha de ser necessàriament visible en el moment de llançament. Les

1. Per les seves sigles en anglès. Intelligence, Surveillance and Reconnaissance –ISR–.

2. Id.1. Main Battle Tank –MBT–. I els que el segueixen en aquest paràgraf: Reconnaissance –RECCE–, Infantry Fighting Vehicle –IFV–, Assault –ASLT– i Light Tank –LT TK–, Armoured Personnel Carrier –APC–, Amphibious Assault Vehicle –AAV–, Nuclear, Biological, Chemical –NBC–, Armoured Utility Vehicle –AUV–.

3. Id.1. Protect Patrol Vehicle –PPV–.

L'anàlisi d'aquest armament mostra increments significatius en les dues subcategories tant en el cas d'Algèria –que el 2019 disposa de 735 vehicles més que el 2009– com en el del Marroc, que suma 630 vehicles en aquest període

dades que revela l'estudi no són concloents per a aquest apartat, ja que l'any 2019 existeix una tendència generalitzada de no incloure informació referent a la quantitat de material inventariada, malgrat que, en la majoria de casos, sí que es concreten els models.

De la mateixa manera, hem trobat poques dades d'exportacions europees d'aquest tipus d'armament cap als països del Mediterrani Sud, però sí que és destacable que França es trobi com a únic proveïdor europeu de míssils antitanc, que ha exportat un miler de míssils *MILAN* a Líbia fins al 2011 i gairebé un centenar al Líban entre els anys 2015 i 2018. D'altra banda, Turquia ha modernitzat el seu arsenal d'artilleria autopropulsada comprant 300 motors dièsel MTU-881 a Alemanya durant els anys 2004-2013. França s'erigeix com un referent europeu en producció i exportació de míssils de tot tipus. Això es veurà reflectit als apartats posteriors, ja que gran part del material balístic comprat, tant a França com a d'altres països membres de la Unió Europea, s'utilitza per armar la flota de vehicles.

d) Defensa aèria

Amb les dades de sistemes de defensa aèria passa el mateix que amb les dades de l'apartat anterior: no són concloents. No obstant això, les dades disponibles reflecteixen que Turquia ha comprat al Regne Unit la quantitat de 840 míssils terra aire *Rapier-2* entre 2002-2010. Una altra transacció a destacar entre els països del Mediterrani és el préstec de material de segona mà d'Alemanya a Israel, que comprèn 125 míssils *MIM-104A* i dos sistemes de llançamíssils *Patriot*, tot durant l'any 2013. Posteriorment, l'any 2014 França li ven al Marroc 25 míssils terra-aire *ASTER-15*. També hi ha constància de la compra de 7 sistemes de míssils *IRIS-T SLS* per part d'Egipte a Alemanya durant aquest període, encara que no hi hagi dades sobre la realització de la transacció.

e) Submarins

Algèria, Egipte, Israel i Turquia han invertit en la compra de submarins, i tres dels quatre països els han comprat a Alemanya. Israel va comprar dos *Dolphin* Tipus-800 l'any 2014-2015 i Turquia sis Tipus-214 que hauran de rebre abans del 2024. En el cas d'Egipte, a part de quatre submarins, dels quals falten dos per lliurar, també li ha comprat 125 torpedes antisubmarí per a armar-los, dels quals 50 ja van ser importats durant els anys 2016-2017.

f) Vaixells de guerra

Dins la categoria de vaixells de guerra incloem els destructors, els portaavions i les fragates. Hi ha quatre països que han fet compres destacables, com el Marroc, que en 10 anys ha doblat la seva flota passant de 3 fragates a 5 fragates més un destructor i Algèria, que ha experimentat un increment encara més gran, passant de 3 a 8 fragates. Israel passa de no tenir vaixells de guerra el 2009, a comprar 4 fragates a Alemanya, que hauran de ser lliurades abans del 2022. Vinculades a la compra de la fragata trobem altres transaccions que serveixen per equipar i adaptar l'armament a les especificitats de cada context. En el cas d'Israel i les 4 fragates *MECO PC-IV*, hi ha la compra de l'any 2016 de sonars antisubmarins model *UMS-4110* per dues d'elles, any en què també va comprar

França s'erigeix com un referent europeu en producció i exportació de míssils de tot tipus

Algèria, Egipte, Israel i Turquia han invertit en la compra de submarins, i tres dels quatre països els han comprat a Alemanya

Hi ha quatre països que han fet compres destacables, com el Marroc, que en 10 anys ha doblat la seva flota, i Algèria que ha passat de 3 a 8 fragates. Israel passa de no tenir vaixells de guerra el 2009, a comprar 4 fragates a Alemanya

3 sonars model *Flash* amb la mateixa missió de combat, però per instal·lar-los en helicòpters.

En el cas d'Algèria, per exemple, constatem la compra a Alemanya de 12 motors dièsel i 3 radars de control aeri als Països Baixos per a les seves fragates C-28A. Així mateix, durant el 2016 realitza la compra de dues fragates MEKO A-200 i material divers per equipar-les: a Suècia li compra 4 radars de control de foc CEROS-200, 2 radars de vigilància aèria Giraffe AMB i 65 míssils antivaixell RBS-15 Mk -3, i adquireix d'Itàlia 2 canons 127/64LW i un nombre estimat de 25 torpedes MU90.⁴ Així mateix, volem destacar la compra d'un vaixell contra mines també a Itàlia model MCMV-2010 l'any 2017 i la possibilitat que hi hagi un altre més en camí, segons informació del SIPRI.

En el cas del Marroc, per armar les seves fragates SIGMA i el seu destructor FREMM, durant els anys 2011-2014 li compra a França un total de 6 motors dièsel ZOPA6, un nombre estimat de 40 míssils MM-40-3 i 3 sensors antisubmarins TSM -2633 Spherion-B. D'altra banda, en aquest període Itàlia li ven 50 torpedes antisubmarins, 1 radar de control de foc Orion RTN-25X i quatre canons navals Super Rapid 76 mm. Finalment, li compra a Alemanya 4 motors dièsel model MTU-4000.

Turquia compra, per a les seves fragates MILGEM de producció nacional, 16 motors dièsel MTU-595 a Alemanya, els anys 2011-2013 i 2018. Alguns d'ells encara estan pendents de lliurament. D'altra banda, a Itàlia li va comprar 8 canons navals Super Rapid 76mm, 4 radars de control de foc STING i 4 radars de control aeri SMART, entre els anys 2011-2018. Finalment, Països Baixos li va vendre 12 radars SMART entre els anys 2011-2014 per a les seves fragates MEKO-200 i Perry.

Pel que fa a Egipte, per armar les seves fragates Gowind-2500, MEKO-200 i FREMM, compra un total aproximat de 65 míssils antivaixell MM-40-3 Exocet a França entre els anys 2015-2017, tot i que no han estat tots lliurats. França també li va vendre aproximadament 25 míssils terra aire ASTER-15 el 2015 i està en procés de vendre-li 100 míssils aire-aire MICA. Alemanya li va vendre el 2015 4 motors dièsel MTU-4000. Per la seva banda, Itàlia li va vendre 5 canons navals Super Rapid 76mm entre 2015 i 2017 i, finalment, va comprar a Països Baixos l'any 2017 4 radars de control aeri SMART i 4 radars de control de foc STING.

g) Patrulleres i guardacostes

Aquesta categoria comprèn les corbetes i els vaixells patrullers, amb totes les seves variants i adaptacions. Cal destacar que són les embarcacions de referència per les patrulles marítimes i les unitats guardacostes, ja siguin militars o paramilitars, i que existeix la tendència, en gairebé tots els països estudiats, d'incrementar la flota de vaixells patrullers.

Turquia ha comprat 4 vaixells de patrulla marítima *Comandante* a Itàlia (2012) i 6 corbetes *Kiliç* durant els anys 2005-2010 a Alemanya, que va armar amb material comprat a Països Baixos al mateix període, concretament: 12 canons navals (6 Compact 40L70 i 6 Compact 76mm), 6 radars LIROD i 6 radars STING, tots dos de control de foc i 6 radars MW-08 de control aeri. Posteriorment, va comprar 16 canons navals Compact 40L70 a Itàlia entre els anys 2011-2015, per armar els seus patrullers Tuzla. Per

4. Les dades del SIPRI mostren un total estimat de 50 entre els destinats a fragates i els que són per a helicòpters Super Lynx.

Les corbetes i els vaixells patrullers són les embarcacions de referència per les patrulles marítimes i les unitats guardacostes, ja siguin militars o paramilitars, i que existeix la tendència, en gairebé tots els països estudiats, d'incrementar la flota de vaixells patrullers

la seva banda, Espanya té el compromís de lliurar-li un vaixell d'assalt amfibi *BPE* l'any 2021, per al qual Turquia ja ha comprat a Alemanya un motor dièsel model MAN-3240. Així mateix, li ha comprat sis vaixells contra mines models *Frankenthal / Type-332*, durant els anys 2005-2010.

Egipte s'ha dedicat a equipar les seves corbetes *Ambassador-4* durant els anys 2013-2015, comprant quatre radars de control aeri MRR-3D a França, als Països Baixos li va comprar 4 radars de control marítim *Scout* i 4 *Sting* de control de foc, Itàlia li va vendre 4 canons navals *Super Rapid 76mm* i, finalment, a Alemanya li va comprar 139 míssils terra-aire *RIM-116A RAM* i 16 motors dièsel *MTU-95*.

D'altra banda, el Marroc va comprar el vaixell de patrulla marítima *OPV-70⁵* l'any 2011 a França, dotant-lo de dos motors dièsel model *W-12* comprats a Finlàndia el mateix any i un canó model *Super Rapid* de 76mm comprat a Itàlia entre els anys 2011- 2014.

Durant el període estudiat, Algèria ha comprat 31 patrullers *FPB-98* a França, Països Baixos li va vendre a Tunísia quatre vaixells de patrulla marítima *OPV-1400* durant l'any 2018, tot i que de moment apareixen només dos al *Military Balance* i, finalment, Itàlia li va vendre 6 patrullers *Bigliani* a Líbia el 2009-2010.

h) Vaixells amfibis

Aquesta categoria comprèn els vaixells que tenen la capacitat de transportar tropes i vehicles terrestres i aeris, així com de desembarcar-los, encara que no hi hagi port practicable. A les dades recollides s'observa un increment també en aquest tipus d'embarcacions: el Marroc ha passat de tenir 5 a 6 vaixells amfibis amb la compra a França d'un *LCT 50m* l'any 2016 i Israel també ha incrementat un vaixell durant aquest període. No obstant això, són Algèria i Egipte els països que més han invertit en les seves dotacions.

Algèria, per una banda, ha fet una inversió important amb la compra de 7 embarcacions durant el període estudiat, entre elles un model de vaixell d'assalt *BDSL* que li va vendre Itàlia el 2014. També va comprar 2 radars de control aeri i marítim *Scanter-6000* l'any 2014-2015 a Dinamarca i un nombre estimat de 25 míssils terra-aire *ASTER-15* per a embarcacions *BDSL*, que li va comprar el 2014 a Itàlia. Finalment, Finlàndia li ven dos motors dièsel model *W-12* per al seu vaixell *BDSL*. D'altra banda, Egipte ha comprat 8 vaixells militars, passant a tenir un total de 20. França li ha proporcionat la meitat de les noves adquisicions, concretament dos vaixells d'assalt *Mistral* i dos vaixells de desembarcament *EDAR*, tots lliurats el 2016. El mateix any compra a Finlàndia 6 motors dièsel model *W-16* i 2 model *W-18* per als vaixells *Mistral*.

i) Avions

Hem classificat els avions en tres subcategories: en primer lloc, els que específicament s'utilitzen per al combat i la funció dels quals és clara, com els catalogats com avions de caça -*FTR⁶*-, els caces bombarders -*FGA*-, els avions d'atac -*ATK*- , els que disposen de sistemes de guerra electrònica -*EW*- i els avions de guerra antisubmarina -*ASW*-. La catalo-

5. Id.1. Offshore Patrol Vessel -OPV-.

Hem classificat els avions en tres subcategories: els que específicament s'utilitzen per al combat, avions de suport i d'entrenament, i avions d'intel·ligència, patrulla i rescat

6. Id.1. Fighter -*FTA*-, Fighter Ground Attack -*FGA*-, Attack -*ATK*-, Electronic Warfare -*EW*-, Anti-Submarine Warfare -*ASW*-. I els que segueixen en aquest paràgraf.

gació dels següents dos grups és més ambigua, ja que se sol tractar de models d'avions polivalents i adaptables a diferents objectius. No obstant això, i conscients dels biaixos, hem distingit entre avions de suport, on incloem els avions nodrissa -TKR-, els de transport -TPT- i els d'entrenament -TRG-, i avions d'intel·ligència, patrulla i rescat, on incloem els que estan capacitats amb intel·ligència, vigilància i reconeixement -ISR-, sistemes d'alerta primerenca -AEW-, intel·ligència electrònica -ELINT-, intel·ligència de senyals -SIGINT-, recerca i rescat -SAR- i els classificats com patrulla marítima -MP-. Cal destacar que els avions d'entrenament cobreixen tot l'espectre d'ensenyament en aviació, per tant, hi ha una part important d'ells que tenen capacitat de combat així com també podrien servir com a avions d'intel·ligència, patrulla i rescat.

Tres han sigut els països europeus que han venut avions a països del Mediterrani Sud. D'una banda, Itàlia, que va vendre 30 avions d'entrenament M-346 Master a Israel durant el període 2014-2016, 2 avions de transport ATR-72 a Turquia el 2013 i 6 ATR-72MP amb capacitat de patrulla marítima el 2019, també a Turquia. França va proporcionar el 2011-2012 4 avions de transport C-27J *Spartan* al Marroc, i a Egipte li va vendre 24 avions de combat *Rafale* durant el període 2015-2018, encara que s'estima que han lliurat 20. En tercer lloc, durant 2013-2014 Espanya ha venut 9 avions CN-235MP a Turquia, 6 d'ells classificats com de combat i tres com a patrulla marítima. També li ha venut 10 avions de transport A400M durant els anys 2014-2019, dels quals hi ha constància que han arribat 7, i finalment, li va vendre 24 avions de transport C-295 a Egipte, entre 2011-2016.

Més enllà de comprar avions, alguns països estan invertint en modernitzar la flota existent i dotar-la de noves capacitats. Per exemple, Algèria va comprar el 2013-2014 un total de 6 radars T-200 a Itàlia, per instal·lar-los en 6 avions *Air-350*, catalogats com avions de transport, per tal de dotar-los de capacitat de vigilància terrestre, de manera que van passar a complir una altra funció. Turquia va comprar també el 2013-2014, 15 radars Ocean Master a França, per dotar de capacitat de vigilància i patrulla algunes de les seves naus. També va comprar 40 motors TP400-D6 a Alemanya per als avions A400M durant el període 2014-18. Cap d'aquestes dues últimes compres ha estat conferida en la seva totalitat.

Egipte ha volgut equipar els seus avions *Rafale*, i ho ha fet amb material francès que va comprar entre els anys 2015-18 i les dades del qual són estimades: 150 míssils MICA aire-aire, 50 míssils Storm Shadow/SCALP aire-terra i 12 sistemes electroòptics TALIOS. França també ha estat l'única proveïdora europea per a la modernització dels 27 antics avions Mirage F-1 als nous MF-2000 del Marroc. Es va encarregar en primer lloc de la seva reconstrucció, que va finalitzar el 2011, i el mateix any va vendre, també amb dades estimades, 150 míssils MICA aire-aire, 50 míssils aire-terra i 4 sistemes electroòptics *Damocles* per equipar-los.

Més enllà de comprar avions, alguns països estan invertint en modernitzar la flota existent i dotar-la de noves capacitats, per exemple, de vigilància terrestre

j) Helicòpters

Els helicòpters també els hem separat en tres subgrups. En primer lloc, els de combat, que comprèn els classificats com helicòpters d'atac -ATK- i els guerra antisubmarina -ASW-. En segon lloc, els de suport, que inclouen els que serveixen per al transport -TPT- i els d'entrenament -TRG-. En tercer lloc, els d'intel·ligència, patrulla i rescat, on incloem els que estan capacitats amb intel·ligència, vigilància i reconeixement -ISR-, sistemes d'alerta primerenca -AEW-, intel·ligència electrònica -ELINT- i recerca i rescat -SAR.

És destacable l'increment en els arsenals de gairebé tots els països del Mediterrani Sud pel que fa a helicòpters d'intel·ligència, patrulla i rescat. Itàlia s'erigeix com el principal proveïdor d'helicòpters, venent a Turquia 5 helicòpters polivalents Bell-412 l'any 2008 i posteriorment 68 helicòpters de combat A-129-C Mangusta entre els anys 2014-2018, els quals encara no han estat lliurats en la seva totalitat. A Egipte l'any 2012 li va vendre 2 helicòpters utilitaris AW139, i aquest mateix model també el va exportar a Líbia, a qui li va vendre una unitat el 2011 i a Algèria, on va exportar 14 unitats entre 2013-2015, juntament amb 8 helicòpters d'entrenament AW119 Koala el 2013 i 15 utilitaris A-109K venuts entre 2010-2011. Finalment, també va exportar l'utilitari A-109K a Líbia, venent-ne 10 unitats entre 2006-2010.

El Regne Unit ha exportat a Algèria 4 helicòpters de combat Super Lynx-300 entre 2010-2012 i 6 unitats del model Super Lynx-100 entre l'any 2015-2016, així com 6 helicòpters de transport EH-101-400 el 2010-2011. Finalment, Algèria li va comprar 8 utilitaris W-3 Sokol a Polònia el 2014, transacció amb dades estimades. Així mateix, el 2016 va comprar a Itàlia prop de 25 torpedes MU90 per equipar els seus helicòpters Super Linx.

Del Marroc no hi ha constància de compra d'avions a la Unió Europea, però les dades mostren que actualment posseeix 30 helicòpters més que el 2009, juntament amb Tunísia que suma 33, Algèria 49 i Turquia que creix 100 unitats.

k) Drons

Al Military Balance hi ha constància de què el Marroc i Síria han adquirit drons d'intel·ligència en aquest període, i Algèria a part d'aquests, també posseeix drons de combat, però no hi ha dades concretes. No obstant, el SIPRI recull una compra del Marroc de tres drons Heron de segona mà a França l'any 2014, però no és segur que hagin sigut lliurats. Sí que existeix l'evidència que Líbia va rebre 4 Camcopter S-100 d'Àustria el 2011.

l) Míssils aire-terra/bombes

D'aquesta categoria tampoc hi ha massa informació disponible, ja que no figura la quantitat de material disponible, encara que sí que hi ha constància del tipus. Així que podem concloure que en els últims 10 anys s'ha modernitzat aquest armament, donat que han aparegut noves versions dels models clàssics, per exemple, la incorporació de sensors, definició de trajectòria per infrarojos, làser o sistema electroòptic, o l'aparició de míssils antiradiació.

És destacable l'increment en els arsenals de gairebé tots els països del Mediterrani Sud pel que fa a helicòpters d'intel·ligència, patrulla i rescat

Hi ha constància de què el Marroc i Síria han adquirit drons d'intel·ligència en aquest període, i Algèria a part d'aquests, també posseeix drons de combat

Segons dades del SIPRI i, com és comú en el cas d'exportació de míssils, les dades disponibles són estimades. Turquia va comprar 143 AGM-65 Maverick a Dinamarca el 2012. D'altra banda, Egipte va comprar 500 míssils aire-terra a França entre 2016-2018 i 330 AIM-9L/I Sidewinder a Alemanya el 2018. Aquestes dades, sumades a les que ja s'han exposat de compra de míssils per a la defensa aèria, l'artilleria i per equipar vaixells i aeronaus, constata que és un armament dels que més s'exporta des d'Europa als països del Mediterrani Sud.

5. CONCLUSIONS

Els països de la regió del Mediterrani arriben a una despesa militar conjunta de 170 mil milions de dòlars, el 10% de la despesa militar mundial, mentre representa el 6,8% de la població. En l'última dècada, la despesa militar de la Mediterrània ha augmentat un 2%, amb grans augments a Algèria, Turquia, Tunísia i el Líban.

El nombre de militars en actiu al Mediterrani s'ha vist reduït en un 25% des del 2009. En canvi, la reducció generalitzada de militars en actiu es compensa en alguns països pel manteniment o fins i tot augment de les seves forces paramilitars, sobretot a Turquia, Egipte, Algèria i el Marroc. El Mediterrani sembla seguir una lògica global de transformació dels exèrcits cap a models menys nombrosos i amb més capacitats tècniques i accés a sistemes d'armes les funcionalitats dels quals semblen no seguir els paràmetres dels exèrcits tradicionals.

El Mediterrani és escenari del 16,8% de les exportacions mundials, els cinc grans exportadors del Mediterrani són, per ordre d'importància, França, Espanya, Israel, Itàlia i Turquia, sent aquest últim qui ha augmentat més les seves exportacions, mostrant xifres de transferències d'armes turques un 478% superiors el 2018 que el 2009.

Pel que fa a les importacions, Algèria, Egipte, Turquia, el Marroc i Israel, acumulen el 74% del total del Mediterrani en el període 2009-2018, tots ells sent països amb freqüents o permanents situacions de conflicte o tensió i amb una complexa gestió de persones refugiades.

Les empreses d'armes més grans també troben lloc al Mediterrani, situant 14 indústries militars al rànquing de les 100 de major facturació en armament el 2018 i amb dinou empreses de grans dimensions situades a la regió. Entre elles, destaquen algunes de les principals empreses d'aeronàutica i construcció naval militars de França, Itàlia i Espanya, però entre les que se situen de manera destacada es troben les israelianes Elbit Systems, Israel Aerospace Industries i Rafael, o les turques Aselsan i Turkish Aerospace Industries

En la dècada 2009-2019 hi ha hagut un descens en l'arsenal militar comptabilitzat pel *Military Balance* a la regió de la Mediterrània, malgrat que respecte a les dades particulars analitzades, Turquia, Egipte i Algèria segueixen tenint arsenals militars importants. La reducció dels arsenals a la regió es pot explicar pel fet que el material va quedant obsolet i es deteriora sense que se'n compri de nou, i perquè les noves compres són de material més versàtil, efectiu i amb capacitat d'adaptació. En cap cas sembla que es degui a un procés de desmilitarització,

Els països de la regió del Mediterrani arriben a una despesa militar conjunta de 170 mil milions de dòlars, el 10% de la despesa militar mundial, mentre representa el 6,8% de la població. En l'última dècada, la despesa militar de la Mediterrània ha augmentat un 2%, amb grans augments a Algèria, Turquia, Tunísia i el Líban

El Mediterrani sembla seguir una lògica global de transformació dels exèrcits cap a models menys nombrosos i amb més capacitats tècniques i accés a sistemes d'armes les funcionalitats dels quals semblen no seguir els paràmetres dels exèrcits tradicionals

sinó que s'està prioritant la compra de vehicles polivalents i de patrullatge i vigilància.

Així, els països del Mediterrani Sud s'han dedicat a modernitzar les seves flotes de vehicles, principalment amb la compra de carros blindats, vaixells de guerra, vaixells patrullers i guardacostes, helicòpters i avions, que són els tipus d'armament que més ven Europa a aquesta regió. També destaquen les compres de material d'intel·ligència -radars, sensors, satèl·lits- i de motors dièsel.

En general, els països del Mediterrani Sud s'han dedicat a modernitzar les seves flotes de vehicles, principalment amb la compra de carros blindats, vaixells de guerra, vaixells patrullers i guardacostes, helicòpters i avions

Les autores agraeixen l'ineestimable suport en la recerca i tractament de dades de Francesca Montanari Tània Ferré i Gilles Gounongbé.

Centre Delàs d'Estudis per la Pau
Carrer Erasme de Janer 8, entresòl, despatx 9
08001 Barcelona · T. 93 441 19 47
www.centredelas.org · info@centredelas.org

Autoria: Jordi Calvo Rufanges · Gemma Amorós

Barcelona, març 2020

Disseny i maquetació: Esteva&Estêvão

Amb el suport de:

